

Operativni sistemi

Sistemsko programiranje

Sinhronizacija procesa

Katedra za računarstvo
Elektronski fakultet u Nišu

Prof. dr Dragan Stojanović

Prof. dr Aleksandar Stanimirović

Prof. dr Bratislav Predić

Sadržaj

- System V semafor
- Primer

Sadržaj

- System V semafor
- Primer

System V semafori

Pojam

- Uslovne promenljive, mutex i POSIX semafori se koriste **samo za sinhronizaciju niti**. Izuzetak su POSIX semafori koji se mogu koristiti i za sinhronizaciju procesa (tu primenu nećemo obrađivati tokom kursa).
- Za **sinhronizaciju procesa** se obično koriste **IPC System V semafori**.
- Sinhronizacija procesa je znatno **kompleksnija** jer procesi imaju nezavistan adresni prostor a objekti koji se koriste za sinhronizaciju **moraju biti vidljivi** i kod jednog i kod drugog procesa.
- Objekti koji se koriste za sinhronizaciju procesa se obično kreiraju u **jezgru operativnog sistema** i **postoje nezavisno od procesa** u kojima se koriste.

System V semafori

Karakteristike

- System V semafori predstavljaju **implementaciju generalnog koncepta semafora**.
- Osnovne karakteristike ove implementacije su:
 - ▶ System V semafor ne predstavlja samo jednu celobrojnu vrednost već predstavlja **niz celobrojnih vrednosti**. Broj ovih vrednosti se specificira prilikom kreiranja System V semafora.
 - ▶ **Kreiranje semafora i njegova inicijalizaciju su dva odvojena procesa**. To može da dovede do problema da procesi pristupaju semaforu koji još uvek nije inicijalizovan.
 - ▶ Broj System V semafora u sistemu je ograničen tako da **svaki semafor treba eksplicitno uništiti** kada prestane potreba za njim.
- Sistemski pozivi za rad sa System V semaforima su definisani u zaglavlju `<system/sem.h>`

System V semafori

Kreiranje semafora

```
#include <sys/sem.h>
int semget (key_t key, int nsems, int flag);
```

Semantika

- Sistemski poziv koji kreira novi System V semafor.
- Prvi argument **key** predstavlja **jedinstveni identifikator** System V semafora na nivou čitavog sistema. **Mora biti poznat svim procesima koji žele da koriste određeni semafor.**
- Drugi argument **nsems** specificira broj celobrojnih vrednosti koje semafor sadrži.

System V semafori

Semantika

- Vrednost tretjega argumenta **flag** se definiše kao **rezultat OR operacije** nad različitim vrednostima i određuje :
 - ▶ prava pristupa semaforu (koristimo vrednost 0666 koja svim korisnicima dodeljuje sve privilegije nad semaforom)
 - ▶ mod kreiranja semafora. Neke od mogućih vrednosti su:
 - **IPC_CREAT** – sistemski poziv kreira semafor ukoliko on već ne postoji u sistemu.
 - **IPC_EXCL** – koristi se u kombinaciji sa **IPC_CREAT** i zahteva da semafor sa zadatim identifikatorom ne postoji u sistemu.
- Sistemski poziv vraća **celobrojni identifikator (referencu) semafora** a u slučaju greške vraća (-1). Dobijeni identifikator (referenca) je važeći samo kod procesa koji je izvršio sistemski poziv i kod njegove dece.
- Ukoliko u sistemu ne postoji semafor sa zadatim identifikatorom a specificiran je flag **IPC_CREAT** kreira se novi System V semafor.
- Ukoliko u sistemu već postoji semafor sa zadatim identifikatorom (a nije specificiran flag **IPC_CREAT** | **IPC_EXCL**) ne kreira se novi semafor već se samo vraća referenca na postojeći System V semafor.

System V semafori

```
#include <sys/types.h>
#include <sys/ipc.h>
#include <sys/sem.h>
```

```
int main()
{
    int sid;
```

```
    sid = semget((key_t)333, 1, 0666 | IPC_CREAT);
```

```
    if (sid < 0)
    {
        perror("Greska prilikom kreiranja semafora 333");
        exit(1);
    }
}
```

Kreira se System V semafor čiji je identifikator 333. Semafor ima samo jednu celobrojnu vrednost.

System V semafori

Operacije nad semaforom

```
#include <sys/sem.h>
int semop (int semid, struct sembuf * semops, int nsops);
```

Semantika

- Prvi argument **semid** predstavlja identifikator (referencu) System V semafora koji je dobijen pozivom funkcije **semget**.
- Drugi argument **semops** predstavlja niz operacija koje treba izvršiti nad celobrojnim vrednostima System V semafora. Svaka operacija je zadata kao **sembuf** struktura.
- Treći argument **nsops** predstavlja broj elemenata niza sa operacijama.

System V semafor

Semantika

- Struktura **sembuf** je deklarirana u zaglavlju `<sys/sem.h>` i ima sledeći izgled:

```
struct sembuf
{
    ushort sem_num;
    short  sem_op;
    short  sem_flg;
};
```

- Polje **sem_num** specificira indeks celobrojne vrednosti na koju se operacija odnosi.
- Polje **sem_op** definiše operaciju koja se obavlja. Moguće vrednosti su:
 - ▶ > 0 – pozitivne vrednosti se dodaju odgovarajućoj celobrojnoj vrednosti semafora odnosno ekvivalent je V operacija
 - ▶ < 0 – negativne vrednosti se oduzimaju od odgovarajuće celobrojne vrednosti semafora odnosno ekvivalent je P operacija. Nijedna celobrojna vrednost ne može biti negativna.
 - ▶ 0 – proces koji je izvršio sistemski poziv se blokira dok odgovarajuća celobrojna vrednost ne dobije vrednost 0 .
- Polje **sem_flg** definiše način na koji se operacija obavlja. Najčešće ima vrednost **NULL** (kada se prihvata podrazumevani način izvršavanja operacije). Vrednost **IPC_NOWAIT** sprečava blokiranje procesa koji je izvršio sistemski poziv.
- Sistemski poziv vraća 0 ukoliko su sve operacije uspešno izvršene odnosno -1 ako je došlo do greške prilikom izvršavanja neke od operacija.

System V semafor

```
#include <sys/types.h>
#include <sys/ipc.h>
#include <sys/sem.h>
int main()
{
    int sid;
    struct sembuf sem_lock = { 0, -1, NULL};

    sid = semget((key_t)333, 1, 0666 | IPC_CREAT);

    if (sid < 0)
    {
        perror("Greska prilikom kreiranja semafora 333");
        exit(1);
    }

    ...

    if ((semop(sid, &sem_lock, 1) == -1)
    {
        perror("Greska prilikom P operacija");
        exit(1);
    }
}
```

Kreira se System V semafor čiji je identifikator 333. Semafor ima samo jednu celobrojnu vrednost.

P operacija nad System V semaforom. Operacija se izvršava nad celobrojnomo vrednošću semafora na poziciji 0.

System V semafor

Kontrola semafora

```
#include <sys/sem.h>
int semctl (int semid, int semnum, int cmd, union semun arg);
```

Semantika

- Prvi argument **semid** predstavlja identifikator (referencu) System V semafora koji je dobijen pozivom funkcije **semget**.
- Drugi argument **semnum** predstavlja indeks celobrojne vrednosti na koju se operacija odnosi.
- Treći argument **cmd** definiše operaciju koju treba izvršiti nad semaforom. predstavlja broj elemenata niza sa operacijama.
- Četvrti argument **arg** omogućava definisanje parametara neophodnih za operaciju i definiše se kao unija **semun**.

System V semafor

Semantika

- Unija **semun** je deklarirana u zaglavlju `<sys/sem.h>` i ima sledeći izgled:

```
union semun
{
    int val;
    struct semid_ds *buf;
    ushort *array;
    struct seminfo * __buf;
    void * __pad;
};
```

- Polje **val** se koristi za zadavanje vrednosti prilikom inicijalizacije celobrojne vrednosti semafora.
- Neke od mogućih operacija koje se mogu izvršiti nad System V semaforom:
 - ▶ **SETVAL** – definiše vrednost odgovarajuće celobrojne vrednosti System V semafora
 - ▶ **IPC_RMID** – brisanje System V semafora iz sistema.

System V semafor

```
#include <sys/types.h>
#include <sys/ipc.h>
#include <sys/sem.h>
int main()
{
    int sid;

    union semun semopts;
    semopts.val = 1;

    sid = semget((key_t)333, 1, 0666 | IPC_CREAT);
    if (sid < 0)
    {
        perror("Greska pri likom kreiranja semafora 333");
        exit(1);
    }
    ...
    if ((semctl(sid, 0, SETVAL, semopts) == -1)
        perror("Greska pri likom postavljanja vrednosti semafora");
        exit(1);
    }
    ...
    semctl(sid, 0, IPC_RMID, 0);
}
```

Kreira se System V semafor čiji je identifikator 333. Semafor ima samo jednu celobrojnu vrednost.

Celobrojna vrednost semafora na poyiciji 0 se inicijalizuje na vrednost 1.

Semafor se briše iz sistema.

Sadržaj

- System V semafor
- Primer

Primer

```
//INIT.H
#include <sys/types.h>
#include <sys/ipc.h>
#include <sys/sem.h>
#include <stdio.h>
#include <stdlib.h>
#include <unistd.h>
#define MUTEX_KEY 10101
#define EMPTY_KEY 10102
#define FULL_KEY 10103
#define N 10

//INIT.C
#include "init.h"
int main()
{
    int mutexid, emptyid, fullid;
    union semun semopts;

    //KREIRANJE SEMAFORA
    mutexid = semget((key_t)MUTEX_KEY, 1, 0666 |
IPC_CREAT);
    emptyid = semget((key_t)EMPTY_KEY, 1, 0666 |
IPC_CREAT);
    fullid = semget((key_t)FULL_KEY, 1, 0666 | IPC_CREAT);
```

```
//INICIJALIZACIJA SEMAFORA
    semopts.val = 1;
    semctl(mutexid, 0, SETVAL, semopts);
    semopts.val = N;
    semctl(emptyid, 0, SETVAL, semopts);
    semopts.val = 0;
    semctl(mutexid, 0, SETVAL, semopts);

//POKRETANJE PROIZVODJACA
    if (fork() == 0)
        execl("proizvodjac", "proizvodjac", NULLL);
//POKRETANJE POTROSACA
    if (fork() == 0)
        execl("potrosac", "potrosac", NULLL);

    wait(NULL);
    wait(NULL);
//BRISANJE SEMAFORA
    semctl(mutexid, 0, IPC_RMID, 0);
    semctl(emptyid, 0, IPC_RMID, 0);
    semctl(fullid, 0, IPC_RMID, 0);

}
```


Primer

```
//PROIZVODJAC.C
#include "init.h"
int main()
{
    int mutexid, emptyid, fullid;
    struct sembuf sem_lock = { 0, -1, NULL};
    struct sembuf sem_unlock = { 0, 1, NULL};

    //PRIBAVLJANJE REFERENCE SEMAFORA
    mutexid = semget((key_t)MUTEX_KEY, 1, 0666);
    emptyid = semget((key_t)EMPTY_KEY, 1, 0666);
    fullid = semget((key_t)FULL_KEY, 1, 0666);

    while(TRUE)
    {
        semop(emptyid, &sem_lock, 1);
        semop(mutexid, &sem_lock, 1);
        //UPISIVANJE U BAFER
        semop(mutexid, &sem_unlock, 1);
        semop(fullid, &sem_unlock, 1);
    }
}
```

```
//POTROSAC.C
#include "init.h"
int main()
{
    int mutexid, emptyid, fullid;
    struct sembuf sem_lock = { 0, -1, NULL};
    struct sembuf sem_unlock = { 0, 1, NULL};

    //PRIBAVLJANJE REFERENCE SEMAFORA
    mutexid = semget((key_t)MUTEX_KEY, 1, 0666);
    emptyid = semget((key_t)EMPTY_KEY, 1, 0666);
    fullid = semget((key_t)FULL_KEY, 1, 0666);

    while(TRUE)
    {
        semop(fullid, &sem_lock, 1);
        semop(mutexid, &sem_lock, 1);
        //CITANJE IZ BAFERA
        semop(mutexid, &sem_unlock, 1);
        semop(emptyid, &sem_unlock, 1);
    }
}
```